

Knaphed og rationering under Besættelsen

Kildesamling

Museerne i Fredericia

Knaphed og rationering

Allerede før Besættelsen var regeringen nødt til at begrænse befolkningens forbrug. Det skete gennem et rationeringssystem, hvor bestemte varer kun kunne købes, hvis man samtidig afleverede et tilhørende rationeringsmærke. Disse blev udleveret til alle husholdninger med jævne mellemrum. Løb man tør for mærker, måtte man ikke købe mere af den pågældende vare, før den næste udlevering.

Formålet med rationeringen var at undgå, at Danmark hurtigt løb tør for varer. Men den skulle også sikre, at varerne blev fordelt nogenlunde ligeligt i befolkningen. Rationerne var til en vis grad tilpasset folks behov. Folk, som udførte hårdt arbejde, kunne få tildelt flere rationeringsmærker til madvarer. Familier med småbørn fik flere mærker til sæbe.

Allerede i september 1939 blev benzin og kul rationeret i Danmark, og snart fulgte sukker, kaffe og te. Inden udgangen af 1940 var yderligere dagligvarer som brød, gryn, smør, margarine og sæbe blevet rationeret. Der var størst mangel på varer, som ikke kunne fremstilles i Danmark, og fra januar 1942 var der for eksempel ikke mere kakao og kaffe til salg. Der var rationering på visse varer helt frem til 1953.

Erstatningsvarer

Manglen på varer medførte, at man begyndte at fremstille erstatningsvarer, som sjældent var af god kvalitet. Man begyndte eksempelvis at lave sko af fiskeskind og sandaler af træ, da der blev mangel på læder. Erstatningskaffe blev fremstillet af roer, cikorie og byg.

Al privat bilkørsel stoppede fra april 1940, fordi der ikke var benzin nok. På gårdene havde man hestevogne, men ellers måtte man cykle.

Tøj og stof var der mangel på, men man klarede sig med genbrug og ved at strikke og sy gammelt stof og tøj om til nyt. I Fredericia oprettede man Byttecentralen, hvor man kunne hente og aflevere tøj og materialer til genbrug.

Sortbørshandel og kriminalitet

Ikke alle havde penge nok til at købe varer for alle deres rationeringsmærker og solgte deres overskydende mærker, selvom det var forbudt. Det var især rationeringsmærker, cigaretter, sukker, kaffe og benzin, som blev handlet "sort". På sortbørsen var priserne ofte meget højere end i den lovlige handel. Sortbørshandel var meget udbredt især i byerne og blev også benyttet af ellers lovlydige borgere.

Manglen på varer førte også til generel øget berigelseskriminalitet.

Flødeskumsfronten

Sammenlignet med resten af Europa var danskerne heldige, hvad mad og fødevarer angik. Man omlagde kosten efter, hvad man kunne få, men det var de færreste, der ligefrem sultede. Blandt de tyske soldater fik Danmark tilnavnet "die Sahnefront" (Flødeskumsfronten), fordi der her var flere madvarer og færre krigshandlinger sammenlignet med det øvrige Europa.

Forslag til problemstillinger

- Hvordan kan fotos, annoncer bruges og avisartikler bruges til at undersøge forsyningsituationen under Besættelsen.
- Hvordan prøvede befolkningen at kompensere for manglen på varer
- Diskuter om tyskerne med rette kaldte Danmark for "Flødeskumsfronten"

Kildeoversigt

Forsiden – Kilde 1:

Tyske soldater med madvarer på Fredericia Station, 1940-43 (Foto: P.V. Holch / Nationalmuseet).

Kilde 2:

Tøj-Bytte-Centralen, Fredericia Dagblad, 3. november 1942.

Kilde 3:

Foto: Kaffe-kø ved købmand, december 1942.

Kilde 4:

Diverse annoncer, Fredericia Socialdemokrat, 26. august 1943.

Kilde 5:

Rationeringskort for Oktbr. Kvartal 1943, Fredericia Dagblad, 24. september 1943.

Kilde 6:

Annonce "Vi fremtryller...", Fredericia Dagblad, 24. september 1943.

Kilde 7:

Byttecentralen efterlyser Drengefodtøj og Knapper, Fredericia Socialdemokrat, 27. oktober 1943.

Kilde 8:

Tøj-Byttecentralen har fortsat Sukces, Fredericia Socialdemokrat, 28. august 1944.

Kilde 9:

To Fredericianere på Tyvetogt i Trelde, Fredericia Dagblad, 5. februar, 1945.

Kilde 10:

To Taskerøverier i Fredericias nordlige Bydel, Fredericia Dagblad, 10. februar, 1945.

Kilde 11:

Dregebande med to Piger afsløret, 17. februar, 1945.

Kilde 12:

Første Domsmandsret uden Politi, Fredericia Dagblad, februar, 1945

Kilde 13:

Offentligt Kogekursus i kødfri, moderne Kost, Fredericia Socialdemokrat, 10. marts 1945.

Kilde 14:

Mange Skolebørn i Fredericia gaar klædt i Pjalter, Fredericia Socialdemokrat, 19. juni 1945.

Kilde 15-19:

Uddrag af udstillingen "Far, hvad er Fred?" og bog med samme titel.

Museerne i Fredericia, 2015/2020.

<https://www.fredericiahistorie.dk/side/far-hvad-er-fred-fortaellinger-fra-befrielsen>

Kilde 2:

Tøj-Bytte-Centralen, Fredericia Dagblad, 3. november 1942.

14.500 Kr.

Tøj-Bytte-Centralen.

Endnu i Fjor kunde saa godt som alle vore Skoleelever møde i godt, pænt og propert Tøj. Et Vidnesbyrd om, at det danske Samfund, de danske Hjem hvilede paa et solidt Grundlag.

Efterhaanden er imidlertid Beholdningerne af vigtige Ting blevet mindre, ligesom Pengenes Købekraft rækker kortere og kortere. For hver Maaned, der gaar, præger saadanne Forhold mere og mere Bornene. Kosten bliver ringere, Ansigterne blegere og mere smalle. Rengøringsmidlerne bliver daarligere og færre, saa, det bliver vanskeligere at holde Person og Paaklædning pæn og proper. Særlig tydeligt ses Manglerne i Bornenes Klædedragt. Ikke blot bliver Tøjet mere slidt, tyndere, mere laset eller lappet, men Klædningsstykkerne — ogsaa Fodbeklædningen — bliver i det hele daarlige og vanskelige at erhverve.

Naar nu Fugtighed, Blæst og Kulde for Alvor tager fat, viser sig i særlig haard Grad de uheldige Følger af svækkede Kaar. Da Bornene baade ernærings-, paaklædnings- og hygiejnemæssigt får stadigt daarligere Værn, angribes de langt mere af Mangel-Lidelser. Derved forringes ogsaa deres sjælelige Styrke og Udholdenhed.

Conordenhed.

For at hindre eller udbedre de skæbnesvangre Følger af alt slikt, vil naturligvis enhver efter Ejne udrette sit. Den, der hjælper blot eet Barn, støtter Slægten, gavner Folket. — Maaske har man kun lidet at kunne undvære, men blot en Stump Klud kan komme til Nytte.

Tøj-Bytte-Centralen, der nu er oprettet her i Byen, er et godt Led i Sammenholdet mellem Hjemmene. Vor Bys Borgere kan ad denne Vej hjælpe mange svagt stillede. Og Bistanden kan blive gensidig, saa enhver med større Tryghed kan imødesee den Dag, da den kritiske Tid er overstaaet, og alle vore Born atter kan tumle sig i Sollyset, stærke og sunde og godt paaklædte.

Th. Bogelund. P. Christensen.
A. Chr. Westergaard.

Hvad der er sagt her om Bornene, gælder ogsaa Voksne —

yngre og ældre. Dem vil Bytte-Centralen ogsaa hjælpe og bede om Tøj ogsaa til dem. Tøjet gøres i Stand, af to Stykker daarligt laves et andet, der er meget bedre. Tænk ogsaa paa de Ældre!

Kilde 3:

Kø ved Købmand Pallesen i Danmarksgade, da en ekstra sending kaffe er blevet frigivet i december 1942 (Fotograf ukendt).

Kilde 4:

Diverse annoncer, Fredericia Socialdemokrat, 26. august 1943.

**Brugte Beklædningsgenstande
og brugt Fodtøj** købes og
sælges.
Marskandiserforretningen,
Gothersgade 36.

Produkthandel.
Hvis De vil have noget for Deres
gamle Ting, saasom Klude,
Jern, Metaller, Haar, gamle Sække
o. s. v. Vi afregner til Dagens
højeste Priser.
Chr. Holm, Gothersgade 36
(i Gaarden hos Mekanik. Madsen)
Telefon 580 kan benyttes.

Vil De have
de absolut højeste Priser der kan
betales for uldne Klude, alminde-
lige Klude, samt gammelt Jern og
Metaller, saa sælg til os. 741
F. Ovesen,
Jyllandsgade 44. Telf. 969.

Friske rødgule
Hyben
købes. **85 Øre** pr. kg — hver
Dag fra Kl. 9—14. 116J
S. Petersen,
Oldenborggade 35.

Nedfalden Frugt
samt alle Sorter nedplukkede Æb-
ler, Pærer, Blommer og Hyben,
købes. 112J
Frugtlageret,
Vendersgade 15.
Telf. 1515 og 1547.

Skovæbler,
Æbleblade og Hyben købes.
Frugtlageret,
Vendersgade 15. 1152

**Alt købes og
sælges.**
Hele Habitter eller Dele deraf,
Dametøj, Fodtøj samt Møbler og
andre brugelige Ting.
Marskandiser Larsen,
Vendersgade 29.
2053 Telefon 53.

Strømper
opmaskes elektrisk.
A. Synkesen,
Gothersgade 4, 1. Sal. Tlf. 177

Kilde 5:

Rationeringskort for Oktbr. Kvartal 1943, Fredericia Dagblad, 24. september 1943.

Rationeringskort for Oktbr. Kvartal 1943

til Fredericia Kommunes Beboere udleveres i **Gymnastiksalen, Sjællandsgade 35/37**, saaledes:

Mandag d. 27. September til Beboere i ulige Husnumre og

Tirsdag d. 28. September til Beboere i lige Husnumre,

hver Dag Kl. 9¹/₂—12¹/₂ og Kl. 14—17.

Til Beboere i Ejendomme uden Nr. (særlig Landbrugsejendomme paa Nørremarken) og i Gader med kun ulige eller kun lige Husnumre Udlevering begge Dage.

For at faa udleveret Rationeringskort m. v. maa for hver enkelt Person medbringes og afleveres samtlige Taloner fra Kortene for Juli Kvartal. Hver Talon maa hjemmefra være udfyldt med Navn og Adresse. Kortene bedes afhentet af et voksent Medlem af Husstanden.

Beboere, som for Juli Kvartal har faaet Tillægskort for Rugbrød eller Sæbe, vil uden ny Ansøgning faa udleveret nye Tillægskort, saafremt Betingelserne for Tildeling stadig er til Stede. Det er forbundet med Strafansvar uberettiget at begære Rationeringskort udleveret.

Bekendtgørelse om Ombytning af Rugbrødsmærker med Rugsigtebrødsmærker efter Lægeattest vil senere fremkomme.

Ombytning af Rug- og Sigtebrødsmærker med Hvedemølsmærker for Børn under 2 Aar ophører fra Udgangen af Juli Kvartal 1943.

Bemærk, at Hovedudleveringen hver Dag slutter Kl. 17. — Kort, som paa Grund af Sygdom eller Bortrejse etc. ikke afhentes de nævnte Dage, udleveres efter nærmere Bekendtgørelse.

Skattekontoret er lukket begge Udleveringsdage, medens Folkeregistret holdes aabent for Ekspedition af Legitimationskort.

Fredericia Kommunalbestyrelse, den 24. September 1943.

P. K. V.:

Ingv. Arent.

/J. Nygaard.

8364

Kilde 6:

Annonce: "Vi fremtryller...", *Fredericia Dagblad*, 24. september 1943

VI FREMTRYLLER

et næsten helt nyt Sæt
Tøj til Dem af det gamle,
som De maaske allerede
saa smaat havde tænkt
paa at kassere. — Tiden
opfordrer til Sparsomme-
lighed!

Kilde 7:

Byttecentralen efterlyser Drengefodtøj og Knapper, Fredericia Socialdemokrat 27. oktober, 1943.
Fortsættes på næste side.

Byttecentralen efterlyser Drengefodtøj og Knapper.

I Løbet af de 10 Maaneder, Centralen har virket, er der brugt 6000 Knapper. Stor Travlhed ved Kvartalsbytningen i Dag.

Det er egentligt underligt, men samtidigt betegnende nok, at der midt i en Tid, hvor der ude i den store Verden ødelægges store Værdier, i det lille Danmark dukkede en Institution op, hvis Motto blev: Intet maa gaa til Spilde.

Det var L. A. B., der saa hvilke Værdier der laa hen uden at blive udnyttet, til Trods for, at der i disse svære Tider vilde blive Brug for dem. L. A. B.s vidtgrenede Virksomhed omfatter ogsaa en Tøjbyttecentral, som snart har bestaaet i et Aar her i Fredericia. Paa denne Central modtager man slidte og ubrugelige Beklædningsgenstande af alle Kategorier, og flittige Hænder forarbejder disse Laser til varme, smukke og eftertragtede Beklædningsgenstande til Børn. Hvert Kvartal holder Centralen i to Dage aabent Hus i Typehuset ved Nørreport og her forsynes mange Hjem med nyttige Ting fra Kjoler, Frakker og Drengetøj til nyforsaalede Sko i alle Numre.

Trængsel i de smaa Lokaler.

Da man aabnede Dørene Kl. 9 var der Trængsel i de smaa og beskedne Lokaler. Centralens Leder, Fru Østergaard, assisteret af Fru Madsen fra Husmoderkredsen og Fru Steffensen fra Kvindeligt Arbejderforbund var travlt beskæftiget med at betjene de mange Kunder, men fik dog skiftevis Tid til at besvare de Spørgsmaal, som blev stillet dem.

Forretningsgangen er den, at de, der ønsker at bytte Tøj, paa Brændselskontoret har faaet udleveret et lille Kort med et Numer, og dette skal de sammen med Skatteblanketten forevise for Damerne. Der er nemlig sat en Grænse for, hvilke Mennesker, man maa betjene, men Grænsen ligger paa en Indtægt, der svarer til en Statsskat paa 130 Kr., saa det er mange Hjem, der kan komme i Betragtning.

En Mor, der fik nyt Tøj til sine 4 Dreng.

Her kommer netop en Mor med forskellige Beklædningsgenstande, som jeg med mit umiddelbare Ukendskab til den Slags vilde finde komplet uanvendelige. »Jeg har 4 Dreng«, siger hun til Fru Østergaard, »som jeg gerne vil have noget Tøj til i Stedet for dette her«.

Fru Østergaard vurderer et Par hullede og stoppede Herrebenklæder, en gammel imprægneret Herrefrakke og

forskellige smaa Frakker, som de fire Dreng nu er vokset fra. Man følger nemlig den Regel, at man udleverer kun Tøj, der saa nogenlunde svarer til det, man kan faa ud af det indleverede, men det bliver alligevel en god Handel, Husmoderen gør, og hun gaar derfra med dejligt varmt Tøj til sine Børn, saa de bliver i Stand til at modstaa den kommende Vinters Kulde.

Der mangler Drengfodtøj.

En anden Mor kommer med et Par Sko med Huller i Saalen. Fru Østergaard faar Skoens Numer, forsvinder ind i Skomagerens Værksted, og dukker kort Tid efter op med et Par nyforsaaede Sko, og den lykkelige Mor skal nu betale Differencen, der kun udgør selve Læderets Værdi — uden Arbejds løn. Altsaa man faar et Par Sko forsaalet for 2—3 Kr. Henvendt til mig siger Fru Østergaard:

— Vil De ikke skrive, at vi mangler Drengfodtøj i Numrene 28—30. Det er til Dreng i 11—12 Aars Alderen, og vi savner det saa frygteligt. Det samme gælder for Knapper til Tøjet.

Vi har i de 10 Maaneder, der er gaaet siden Oprettelsen, brugt 6000 Knapper, og da der jo mangler Knapper i det meste af det Tøj, vi faar, skal vi jo komme til at mangle. Jeg er overbevist om, at der findes nok af begge Dele ude omkring hos Folk, og vi vil altsaa gerne have fat i noget af det.

I Udleveringslokalet hænger Kjoler, Frakker, Drengtøj og eftertragtede Lumberjackets til Dreng i lange Rækker. Det er rent ud fantastisk, hvad der her er lavet af gamle Klude. Børnene prøver Tøjet, og ingen gaar fra Centralen uden at have haft Udbytte af Turen.

I et andet Lokale sidder Skomageren, som er beskæftiget hver eneste Dag med de mange Sko. Paa Reoler staar de færdige Sko i lange Rækker. Der er kun et gabende Hul, hvor Drengskoene Nr. 28—30 skulde være. Paa Gulvet ligger Dagens Høst af indleveret Fodtøj, der snart vil være repareret for derefter at gaa ud til andre Mennesker.

Det er slet ikke smaa Partier, der er Tale om, hvilket man bl. a. vil forstaa, naar man hører, at Centralen beskæftiger 10 Kvinder ved Symaskinerne, 4 til at vaske og rense Tøjet samt endelig Skomageren.

Man kan kun glædes over det Initiativ, der fra L. A. B.s Side er vist for at hindre, at disse Værdier skulde ligge ubenyttet hen.

r ø j.

Kilde 8:

Tøj-Byttecentralen har fortsat Sukces, Fredericia Socialdemokrat, 28. august, 1944.

Tøj-Byttecentralen har fortsat Sukces.

Folk staar i Kø for at faa udleveret Byttekort.

I Morgen finder Tøj-Bytning Sted paa L. A. B.s Byttecentral i Typehuset og i Dag uddelte man de Byttekort, der er nødvendige for at man kan henvende sig paa Byttecentralen. Det er givet, at en Institution som Byttecentralen, der har haft Sukces fra sin første Dag, vil blive mere og mere popu'ær hos de mange, der ikke har store Penge til Raadighed, og som Dag for Dag bliver mødt med flere og flere beklagende Afvisninger i Forretningerne.

Uddelingen af de nævnte Byttekort begyndte Kl. 10 i Formiddags, men allerede Kl. 9 stod de første Mennesker ved Brændselskontorets Dør, og da Kl. var 10, var Køen vokset til mere end 100 Mennesker. Ved Bytningen i Morgen raader man kun over ca. 90 Kort, og de var revet væk i Løbet af ganske faa Minutter. Forretningsgangen er iøvrigt denne, at Folk, der ikke tidligere har byttet, kan henvende sig paa Brændselskontoret, hvorefter de vil faa et Kort tilsendt, saa de altid er sikker paa at komme med i en Uddeling.

Der er næppe Tvivl om, at Køen i Købmagergade i Morgen flytter ud til Typehuset, hvor 16 Damer i den sidste Tid har sørget for, at Mængder af gammelt Tøj er forvand'et til pæne og gode Beklædningsgenstande til Børn. Og saadan vil det blive ved hver eneste Bytning, saa længe de nuværende vanskelige Forhold raader — og maaske endda ogsaa under de engang kommende normale Forhold.

Kilde 9:

To Fredericianere på Tyvetogt i Trelde, Fredericia Dagblad. 5. februar 1945

To Fredericianere paa Tyvetogt i Trelde.

Anholdt af Trelde Vagtværn, da de var paa Vej hjem med Byttet.

Ved 23-Tiden i Aftes mødte en Patrulje fra Trelde Vagtværn paa Landevejen ved Trelde to Mænd, som kom slæbende med en Rygsæk og to Sukkersække fyldt op med Tyvekoster. De to Mænd blev straks overgivet til Vagtværnet i Fredericia, og det viste sig, at være en 37-aarig Teglværksarbejder og en 35-aarig Fisker fra Fredericia.

Under Afhøringerne tilstod de begge, at de efter Aftale var startet fra Fredericia ved 19-Tiden mod Trelde for at begaa Tyverier. Da de naaede Trelde Næs, opdagede de, at der var knust en Rude i Fru Ryholts Villa, og gennem Vinduet skaffede de sig Adgang til det Værelse, hvor Fru Ryholt har opmagasineret alt sit Indbo. De forsynede sig med et Gulvtæppe, 11 Sodavand, Sæbe og forskellige andre Smaating.

I Nærheden laa der et Arbejds-skur, hvor de begik Indbrud og stjal 4 Par Skindhandsker, et Nøgle Bindegarn, et Par Gummistøvler, et Par Træskostøvler, en Økse, et Par Sokker og forskellige Redskaber.

Saa var de to Sække og Rygsækken ogsaa fyldt op til Randen, og de to Mænd begav sig tilbage mod Fredericia, men blev, inden de naaede saa langt, indhentet af Lovens Haandhævere. Den ene af de anholdte fyldte netop i Gaar 35 Aar, saa han kom til at slutte Fødselsdagen i Arresten.

I Eftermiddags blev de to anholdte fremstillet i Grundlovsforhør.

Kilde 10:

To Taskerøverier i Fredericias nordlige Bydel i Aftes, Fredericia Dagblad, 10. februar 1945

To Taskerøverier i Fredericias nordlige Bydel i Aftes.

**To Kvinder antastet af to Mænd
og frarøvet deres Haandtasker.**

I Aftes er der med korte Mellemrum i den nordlige Del af Fredericia begaaet to Taskerøverier fra Damer, der kom spadserende paa Gaden alene.

Det første Røveri fandt Sted mellem Kl. 18 og 18,30 paa Hjørnet af Prinsensgade og Kongensstræde. En midaldrende Dame, Fru Johanne Rasmussen, Kongensstræde 18, blev her antastet af to Mænd, der pludselig rev Tasken ud af Hænderne paa hende. Fru Rasmussen skreg op, men Mændene forsvandt med Tasken.

Ved 19-Tiden fandt et tilsvarende Røveri Sted i Nørrevoldgade. Her gik det ud over en ligeledes midaldrende Dame, Fru Ottesen, Ved Trekanten. Hun blev ligeledes af to Mænd frarøvet sin Taske, en brun Haandtaske med Hank, ca. 4 Kr. i Kontanter samt Legitimationskort.

Begge Røverier er anmeldt til Vagtværnet.

Kilde 11:

Drengbande med to Piger afsløret, Fredericia Dagblad, 17. februar 1945

lidt senere paa

Drengbande med to Piger afsløret.

Har bl. a. stjaalet tre Cykler og en Del Overtøj fra Grove-Rasmussens Realskole.

Gennem den sidste Tid er der forøvet en Række Tyverier fra Grove-Rasmussens Realskole i Købmagergade, og i Dag er det lykkedes at faa fat i Gerningsmændene. Ved 10-Tiden i Formiddags opdagede en af Skolens Lærere nemlig en Dreng, der var i Færd med at stikke af med en Cykle fra Skolen. Han fik fat i Drengen, der blev overgivet til Vagtværnet, og det førte til Afsløringen af en Drengbande bestaaende af 10—12 Medlemmer i Alderen omkring 11—12 Aar. To af Bandens Medlemmer var Piger i samme Alder.

Fra GroveRasmussens Skole er der stjaalet tre Cykler, to Cotton Coats og en Del andet Tøj, men Banden har ogsaa andre Steder i Byen begaaet en lang Række Tyverier og Smaarapserier, bl. a. af en Pung med 10 Kr. Endnu er man ikke kommet til Bunds i Sagen, der vil blive overgivet til Børneværnet.

tage
Ebbe
til F
kan
hver
digt
kan
kræ
M
der
ke
Va
Ro
de
so
T
er
te
d
k
7

Kilde 12:

Første Domsmandsret uden Politi, Fredericia Dagblad, 17. februar 1945

absvalg
or Tirs-
20. Re-
s paa

Første Domsmandsret uden Politi.

Viktualietyven fra Købmagergade paa Anklagebænken.

S. M.
Aftes
var i
for
Hu-
ød i
Af-
for

Ved en Domsmandsret — den første siden Politiets Likvidation den 19. September — stod en 31-aarig ung Mand i Dag tiltalt for Hæleri og Tyveri. Han havde i December Maaned af en ham ukendt Mand paa Vejle Banegaard købt to Ruller Møbelstof, som hans Kæreste forsøgte at afsætte til en Sadelmager i Fredericia. Vagt-
været havde imidlertid faaet Nys om Sagen, og anholdt Manden paa en Restaurant. Endelig havde han i Januar begaaet Indbrud og Tyveri fra to Viktualierum i Købmagergade. Han blev opdaget af Inspektør Quist, og dennes Søn, Vagtmand Aa. Quist, genkendte senere Tyven paa Gaden og foranledigede ham anholdt. Ved begge Anholdelser havde Tyven forsøgt at løbe fra Vagtmand Quist — men var blevet indhentet begge Gange.

Som Doms mænd fungerede Fru Lærer Teglbjerg, Herslev, og Gartner Hans Ladegaard, Enemærket pr. Vejle. Den beskikkede offentlige Anklager, Landsretssagfører Mehl, repræsenterede Anklagemyndigheden.

Kilde 13:

Offentligt Kogekursus i kødfri, moderne Kost, Fredericia Socialdemokrat 10. marts 1945

Offentligt Kogekursus i kødfri, moderne Kost

med mange gasbesparende Retter afholdes ved Økonoma og Køkkenchef, Frk. Nielsine Andersen, **Skodsborg Badesanatorium**, i Højskolekredsens Sal, Prinsessegade 35, **Tirsdag den 13. og Onsdag den 14. Marts Kl. 14,30.**

Der forevises hver Dag ca. 14—16 forskellige Retter, herunder fine Raakostanretninger, lette Desserter, Frokostretter, Supper m. m.

Undervisning ogsaa i Ernæringsteori.

Entré Kr. 1,00 pr. Deltager pr. Eftermiddag. Da de rationerede Varer ikke kan skaffes ad anden Vej, erlægges desuden pr. Gang 25 gr Smørmærke og 25 gr Flormelsmærke (eller Smør og Mel naturel) samt en Spiseskefuld Sukker. Tallerken og Ske medbringes til Smagsprøve.

Alle er velkommen begge Dage.

Kilde 14:

Mange Skolebørn i Fredericia gaar klædt i Pjalter.

Fredericia Socialdemokrat 19. juni 1945. Fortsætter på næste side.

Mange Skolebørn i Fredericia gaar klædt i Pjalter.

Kommunelærerforeningen starter Tøjindsamling til Alhjælpning af den lokale Nød. — To Drenges sloges om, hvem der skulde have Strømper paa den Dag.

En lille Dreng kom forleden for sent i Skole. Da han hørte til de »haardkogte« Drenges, blev han modtaget af Læreren med et: »Du skal sidde efter i Eftermiddag«. Midt i Timen brast Drengen imidlertid pludselig i Graad, og da Læreren ikke var vant til at se Drengen græde, tog han ham med udenfor Klasseværelset og spurgte ham, hvorfor han græd. Læreren opdagede samtidig, at Drengen havde forskellige Rif-ter i Ansigtet, og han fik efterhaanden ud af ham, at saavel Rifterne som det, han var kommet for sent om Morgenens, skyldtes, at han og en større Broder havde været oppe at slaas om, hvem, der skulde have Strømperne paa den Dag . . .

Denne lille Historie kan synes lidt søgt, men Lærerpersonalet ved Borger-skolerne i Fredericia, garanterer baade for ovenstaaende og mange andre smaa

Eksempler paa, at der virkelig ogsaa i Fredericia hersker

stor Nød i adskillige Hjem

med Hensyn til at skaffe Tøj til Børnene, der gaar i Skole.

Naar der arrangeres Klasse- og Skoleudflugter, er der mange Elever, der ikke vil med, fordi de ikke har Tøj, 'er er »pænt nok«. Ved Skolebadning og ved Lægeundersøgelserne har Lærerne Gang paa Gang haft Lejlighed til at se de Pjalter, flere Børn har haft paa, og der har ogsaa været Lejlighed til at se, at baade en og flere Elever sky har kigget sig omkring, inden de tog Tøjet af, for at Kammeraterne og Lærerne ikke skulde se deres Undertøj.

Det er vel derfor kun ganske naturligt, at det er Kommunelærerforeningen i Fredericia, der har taget Initiativet til en Tøjindsamling til Fordel for trængende Børn i de lokale Borger-skoler.

Det behøver ikke at være Børnetøj.

Samtlige Skolernes Elever har i forrige Uge faaet en lille Tryksag med hjem til deres Forældre, en Tryksag, der appellerede om et Bidrag til Tøjindsamlingen, der begyndte i Gaar og fortsætter denne Uge ud. Starten var smuk. Man har allerede faaet adskillige dejlige Pakker, bl. a. en med hele syv Par Sko, men der behøves meget mere endnu, og derfor havde Kommunelærerforeningen i Aftes sammenkaldt Pressen til et Møde, hvor man redegjorde for Indsamlingen, der har Skolekommissionens Støtte. Gennem disse Linjer henvender man sig derfor ikke kun til de, der selv har skolesøgende Børn, men ogsaa til andre, der er i Stand til at yde et Bidrag. Det behøver ikke at være Børnetøj. Man modtager ogsaa gerne voksne Beklædningsgenstande, og Tøjbyttecentralen i Typehuset ved Nørreport har stillet sig til Raadighed og vil reparere og omsy Tøj, saa alt bliver anvendeligt.

Den store Mangel paa Tøj skyldes baade Fattigdom og den Kendsgerning, at mange smaa Hjem ikke har haft Beredskabslager, ikke har mere at sy om, og hel'er ikke nu kan købe nyt.

Tanken om Indsamlingen

kom frem længe før Bornholmsindsamlingen og Indsamlingen til Norge, men Sagen blev en Smule forhalet, og Kommunelærerforeningen fandt det derfor mest korrekt at vente til de to nævnte Indsamlinger havde fundet Sted. Men for Nøden ude maa man ikke glemme Nøden i sin egen Nærhed, og derfor er der vel heller ikke Tvivl om, at Kommunelærerforeningens Tøjindsamling vil blive mødt med den største Velvilje i de Hjem, hvor man endnu har lidt at undvære til andre.

Bidrag — hvad enten det gælder almindelige Beklædningsgenstande, Undertøj eller Fodtøj — kan afleveres paa Egumvejens Skole i Tiden 18.—23. Juni fra Kl. 10—11 og 15—16 eller paa »Fredericia Social-Demokrat«s Kontor.

Fordelingen af Tøjet, der ogsaa bliver et stort Problem, vil ske dels efter eget Skøn og dels efter Ansøgning fra de Forældre, der savner Tøj til deres skolesøgende Børn.

Fredericia Socialdemokrat 19. juni 1945.

Kilde 15: Ella Mortensen (Født 1932. Fra interview 2014)

"Jeg kan huske, der var noget, der hed en byttecentral. Jeg var med min mor derude, og der kunne man komme med noget brugt tøj, og så kunne man få et hold nyt igen – også brugt. Så kom andre også med tøj. Nogen gange skulle de ikke have noget igen. Man kunne godt komme og få uden at have noget med.

Ellers var der kun, hvad vi kunne få på sådan et mærke. Når det blev tilladt at få det. Jeg kan huske, at vi engang fik nogle sportsstrømper. Det var celluldsstrømper, men så var der sådan nogle små stykker træ i, vi kunne pille ud – de småbitte spåner.

Og så fik vi det, vi dengang kaldte for murersokker. Med lodden vrang. Og når sådan et par strømper var slidt på fødderne, så syede vi jo de skafter på. Så jeg synes, det har gået med hiv og sving. Vi har aldrig manglet noget, men vi har sommetider set sjove ud."

- Ella Mortensen (Født 1932. Fra interview 2014)

Kilde 16: Verner Jensen (Født 1929. Fra interview 2014)

"Jeg gik i skole i Fredericia og cyklede derind. Dæk kunne vi ikke få. Så jeg husker mine søndag eftermiddage, der stod vi og lappede cykler, mig og lillebror. Elendig solution, vi limede med. Det dueede ikke. Så gik lapperne af. Det var et stående spørgsmål, når vi skulle ud at køre: "Har du husket lappesagerne?". Så kom vi halvvejs til Fredericia, så var cyklen punkteret, og vi skulle lappe den. Ellers skulle vi trække hjem.

Dækkene begyndte at få slidt hul visse steder. Så havde vi et andet gammelt dæk, som vi tog et stykke af og lagde over og ind. Så det sagde bumbum-bumbum, lige som de gamle bumletog. Det var ujævnt.

Til sidst fik jeg fast dæk på. Det var gamle bildæk, som blev skåret til, så de kunne presses ned i fælgene. Det var træls og tungt at køre på. Og cyklerne dengang havde hverken gear eller noget."

Kilde 17: Lilly Krogh (Født 1927. Fra interview 2014)

"Petroleum var rationeret. Så min bror stillede en vindmølle op hjemme. De danske biler var klodsede op, og så lånte han akkumulatorer ved dem, der havde bil. Så kunne han lave strøm med vindmøllen. Så vi fik lidt strøm, foruden at vi havde petroleum – den smule, vi kunne få. Når det blæste, kunne det give et godt lys. Men det var da et supplement."

Kilde 18: Verner Jensen (Født 1929. Fra interview 2014)

"Så var der sortbørshandel. Med rationeringsmærker og brændsel. Det var mere legalt med at bytte. Sortbørshandel var, når der var penge med i det. For eksempel, måtte vi ikke slagte en gris og give familien inde i byen. For tyskerne ville have det. Det gik fra dem. Så det måtte vi ikke. Men vi gjorde det alligevel. Det var da bedre, at de inde i byen fik noget flæsk, end at det gik til tyskerne. Når det blev weekend, gik soldaterne nede på Banegården. Så skulle de hjem på orlov med pakker i massevis. Hvad de kunne slæbe. Tyskland kunne ingenting få - det kunne vi trods alt her. Og vi var jo tvunget til at handle med dem. Hvis der kom en tysker ind i forretningen, så skulle man handle med ham. Efter tysk ordre."

Kilde 19: Lis Holleufer (Født 1928. Fra interview 2014)

"Vi fik da mad hver dag. Hestekød kunne vi da få. Og så fik vi selleribøf og rødbedebøf. Man købte også ben, og da kunne man få til frikadeller, hvis man pillede kødet fra. Så fik vi alt for meget mælkemad. Det var ikke mig, men man skulle jo spise op. Jeg kom for sent, hver gang vi skulle have vælling. Uh, det fløj op og ned gennem halsen. Fløjlsgød. Uh, det var også ækelt. Man måtte ned med det. Men jeg hadede det."

